

اقدام پژوهی فعالیتی به سوی پژوهش کلاسی

مژگان رشتچی، دکترای آموزش زبان
دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال
mojgan.rashtchi@gmail.com

Abstract

For many, conducting a research is a cumbersome activity and even thinking about such an activity can be terrifying since the common assumption is that in order to carry out a research project finding an intricate topic is a necessity. Moreover, many may believe that the topic should be genuine and never tackled before. The setting of the research, the participants, the procedure for data collection and interpretation of the data may add to the confusion. On the other hand, some may think that research is simply reporting what different scholars have stated about a subject and thus, collecting information from different sources and reporting it would suffice. However, one of the criticisms that educationalists often level against second language acquisition research is that it disregards teachers' and learners' needs in learning and teaching. One way proposed by scholars is to focus on the problems teachers have within their classroom settings through employing action research. This article is intended to introduce action research and show how this kind of research can be done by teachers in their classrooms. It is an attempt to introduce the idea of action research to teachers of English and to persuade them to become teacher researchers. In order to accomplish the purpose, some language teaching problems are presented and the way they can be dealt with are exemplified.

Key Words: action research, teacher researcher, co-operative activity, classroom

چکیده

برای بسیاری تحقیق کردن کاری سخت و وقت‌گیر است و گاه حتی فکر کردن به آن هم ممکن است موجب بروز نگرانی شود. شاید اولین مشکل جست‌وجوی موضوعی برای تحقیق باشد، چون اغلب تصور می‌کنند که موضوع تحقیق باید پیچیده و کاملاً جدید باشد، به طوری که باعث تحیر و تعجب دیگران شود. یافتن چنین موضوعی نه تنها به ساعت‌ها صرف وقت و مطالعه نیاز دارد، بلکه مسائلی مانند محل انجام تحقیق، یافتن آزمودنی‌ها، به دست آوردن داده‌ها و تفسیر آن‌ها نیز به دشواری کار می‌افزاید.

البته تصور دیگری نیز در مورد تحقیق وجود دارد. برای برخی تحقیق یعنی جمع‌آوری مطالب از منابع گوناگون یا همان تحقیق کتابخانه‌ای که غالباً توسط دانشجویان و دانش‌آموزان به انجام می‌رسد و به عنوان بخشی از ارزش‌یابی یک درس در نظر گرفته می‌شود. هدف این مقاله ارائه‌ی تصویری ساده و دقیق از اقدام پژوهی است؛ تحقیقی که توسط معلمان در کلاس‌های درس انجام می‌شود و راهی است که از طریق آن معلمان می‌توانند علاوه بر تدریس به پژوهش نیز بپردازند. اقدام‌پژوهی روشی پژوهشی است که معلمان را قادر می‌سازد، علاوه بر استفاده از پژوهش‌های دیگران، از طریق مقالات و کتاب‌ها، خود نیز به حل مشکلات آموزشی از طریق پژوهش اقدام کنند.

کلیدواژه‌ها: اقدام‌پژوهی، تحقیق کلاسی، معلم پژوهشگر، فعالیت مشارکتی، کلاس درس.

مقدمه

به‌طور کلی تحقیق یعنی جست‌وجویی منظم و ساختمند برای یافتن پاسخ به سؤالی که در ذهن ایجاد می‌شود و پاسخ آن می‌تواند مشکلی را حل کند، مسئله‌ای را روشن سازد یا دلیل فرایندی را توجیه کند. پس تحقیق زمانی شکل می‌گیرد که محقق با سؤالی روبه‌رو شود و با مهارت‌هایی که به کار می‌گیرد، درصدد یافتن پاسخ این سؤال برآید. منظور از مهارت در این‌جا احاطه بر روش‌های علمی برای حل مسائل و مشکلات آموزشی است. برای انجام تحقیق باید به جمع‌آوری اطلاعات و دسته‌بندی و تجزیه و تحلیل آن‌ها دست زد و در پایان روند تحقیق، معین کردن میزان دست‌یابی به هدف از پیش تعیین شده‌ی تحقیق نیز ضرورت دارد.

هر تحقیقی شامل دو بخش است: یکی روند تحقیق و دیگری نتیجه تحقیق. روند تحقیق به فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که در فرایند تحقیق به شکلی نظام‌مند به انجام می‌رسد و زمینه را برای درک بهتر یک مسئله مهیا می‌سازد. در حالی که نتیجه تحقیق بصیرتی است که از طریق تحلیل داده‌های عینی حاصل می‌شود و به دانش ما در یک زمینه‌ی خاص می‌افزاید [نونان، ۱۹۹۲]. به‌طور خلاصه می‌توان گفت، تعریف یک مسئله، مشخص کردن هدف تحقیق و بیان یک فرضیه، گام‌های نخست هر طرح تحقیق هستند که برای انجام آن‌ها اول باید سؤال تحقیق را مشخص کنیم، سپس به جمع‌آوری اطلاعات بپردازیم و در آخر اطلاعات به دست آمده را تحلیل و تفسیر کنیم.

انواع تحقیق

در تعیین انواع تحقیق می‌توان به تقسیم‌بندی زیر که بست و کان (۲۰۰۳) ارائه کرده‌اند، اشاره کرد:

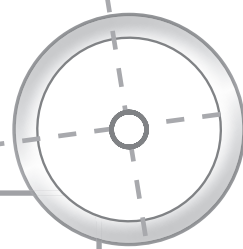
● **تحقیق تاریخی:** شامل بررسی اتفاقات یا وقایعی است که در گذشته رخ داده‌اند و هدف آن یافتن قوانین کلی است که می‌تواند به درک گذشته و حال کمک کند.

● **تحقیق توصیفی:** به توصیف، تحلیل و تفسیر شرایطی می‌پردازد که وجود دارند، بدون این‌که بخواهد در شرایط موجود تغییراتی ایجاد کند یا متغیرهای موجود را دستکاری کند. مثال چنین تحقیقی، توصیف رابطه‌ی بین هوش اجتماعی و توانایی خواندن کودکان کلاس اول دبستان است.

● **تحقیق آزمایشی یا شبه‌آزمایشی:** به بررسی آن‌چه که در نتیجه‌ی دستکاری هدفمند و عمدی متغیرهای خاص اتفاق می‌افتد، می‌پردازد. مثلاً سنجش توانایی خواندن کودکان دوم دبستان که از طریق روشی جدید آموزشی دیده‌اند و مقایسه‌ی آن با توانایی خواندن گروهی همسان که در آموزش آن‌ها از روش سنتی استفاده شده است را می‌توان تحقیق آزمایشی نامید. لازم به ذکر است که وقتی نمونه‌گیری به صورت تصادفی صورت نگیرد، تحقیق شبه آزمایشی نامیده می‌شود.

سه رویکرد تحقیقی

در انجام تحقیق سه رویکرد اصلی را می‌توان مشخص کرد: رویکرد اول، انجام تحقیق با هدف دست‌یابی به دانش است بدون این‌که محقق کاربرد آن را در نظر

معلمان می‌توانند از آن برای تفکر مستدل در مورد نحوه‌ی تدریس خود و در نتیجه بهبود و پیشرفت آن استفاده کنند [هیلی، میجلی، اورتیز، رمانو، اشورت و سیوالد، ۲۰۰۵]. باید خاطر نشان کرد که هدف این تحقیق تولید نظریه‌ی علمی یا بررسی کاربرد آن‌ها نیست و یافته‌های آن شمول عام ندارند و به کلاس درس در محیطی خاص محدود می‌شوند [بست و کان، ۲۰۰۳].

این نوع تحقیق معمولاً حاصل فعالیت جمعی معلمان است که با انجام آن می‌توانند در کار تحقیق مهارت یابند، عادات فکری خود را تغییر دهند و از این طریق سطح یادگیری دانش‌آموزان را افزایش دهند. به علاوه این نوع تحقیق حاصل تلاش افرادی است که می‌خواهند تدریس را به فعالیتی تبدیل کنند که مکاشفه محور اصلی آن باشد و معلمان از طریق انجام آن به معلم-پژوهشگر تبدیل شوند [نولن و وندربوتن، ۲۰۰۷]. اقدام‌پژوهی پل ارتباطی بین تحقیق علمی و کاربردهای روزمره آن است [دو زیو، ۲۰۰۳].

باید توجه داشت معلمان باید در مورد فعالیت‌های خود در کلاس و مدرسه تصمیم‌گیری کنند و در این مورد باید پیامد تصمیم‌های خود را بپذیرند. مدرسه و والدین انتظار دارند معلمان در مقابل پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پاسخ‌گو باشند. اقدام‌پژوهی به معلمان کمک می‌کند تا براساس نیازهای دانش‌آموزان سؤالاتی را مطرح کنند، اطلاعاتی را در ارتباط با سؤال‌ها به دست آورند و پس از تجزیه و تحلیل اطلاعات، تصمیم‌های دقیقی بگیرند که به نتایج مورد نظر ختم شود [فرانس، ۲۰۰۰].

این نوع تحقیق نقش ارزشمندی در تغییر رویکرد آموزش زبان ایفا می‌کند، زیرا تصور بر این است که در چارچوب آن معلم می‌تواند به تدریس خود معنا ببخشد، با شاگردان خود و مشکلاتی که در یادگیری با آن مواجه هستند، آشنا شود، و در روش‌های تدریس مرسوم تغییرات مطلوبی ایجاد کند. واتس (۱۹۸۵)، رجوع شود به فرانس (۲۰۰۰) معتقد است این نوع تحقیق به معلمان کمک می‌کند تا:

- مشکلاتی که شخصاً در حین تدریس با آن‌ها روبه‌رو شده‌اند را به روش بهتری حل کنند.
- به ارزیابی کار خود بپردازند، خود را تصحیح کنند و شیوه‌های متفاوت آموزشی را به کار گیرند.
- در حین همکاری با سایر معلمان نه تنها از تجربیات یکدیگر استفاده کنند، بلکه در پیشرفت حرفه‌ی خود نیز مؤثر واقع شوند.

بگیرد. به عبارت دیگر، اگرچه در این نوع تحقیق هدف یافتن ارتباط موجود بین متغیرهای گوناگون است، اما این یافته‌ها مستقیماً کاربردی برای افراد جامعه ندارند و از آن‌ها نمی‌توان بی‌واسطه برای حل مشکلات استفاده کرد. نتایج این نوع پژوهش به دانش بشری می‌افزایند و به شکل‌گیری نظریه‌های علمی می‌انجامند. به این نوع تحقیق، «تحقیق بنیادی» گفته می‌شود [بست و کان، ۲۰۰۳] و اغلب در علومی مانند زیست‌شناسی، زمین‌شناسی و فیزیک انجام می‌گیرند. در آموزش زبان نیز به موضوعات تحقیقی با این رویکرد می‌توان اشاره کرد. برای مثال، پژوهش‌هایی که در زمینه‌ی ترتیب فراگیری قواعد دستور زبان توسط فراگیرندگان به انجام رسیده‌اند را می‌توان پژوهش بنیادی نامید [مک‌کی، ۲۰۰۶].

رویکرد دوم در تحقیق، انجام تحقیق کاربردی است. هدف این نوع تحقیق به کار بستن یافته‌های تحقیق بنیادی و آزمودن آن‌ها در عمل است. بهبود یک روند و یا آزمودن مفاهیم نظری در مسائل علمی از اهداف این رویکرد تحقیقی است. تحقیق‌هایی که در حیطه‌ی آموزش و یادگیری انجام می‌شوند، معمولاً تحقیق کاربردی هستند و هدفشان یافتن قوانین کلی و قابل تعمیم در این حیطه است [بست و کان، ۲۰۰۳]. برای مثال، یافتن انرژی هسته‌ای پیامد تحقیق بنیادی است ولی کاربرد آن برای اهداف مخرب یا انسان دوستانه در چارچوب پژوهش‌های کاربردی صورت می‌گیرد [فرهادی، ۱۳۷۸].

رویکرد سوم اقدام‌پژوهی است که نوعی مکاشفه‌ی استدلالی فردی محسوب می‌شود و معلمان از آن برای یافتن دلیل و توجیهی برای فعالیت‌هایشان استفاده می‌کنند [براون و راجرز، ۲۰۰۲]. موضوع این نوع پژوهش معمولاً مشکلاتی است که معلمان به‌طور عینی و روزمره در کلاس‌های خود با آن‌ها سروکار دارند و حل آن‌ها می‌تواند به بهبود روند آموزش در کلاس درس کمک کند.

اهداف اقدام پژوهی

این نوع تحقیق از اواخر دهه‌ی ۱۹۳۰ مورد توجه متخصصین تعلیم و تربیت قرار گرفته است و هدف آن جلب همکاری پژوهشگران و معلمان برای حل مسائل و مشکلات آموزشی متداول در کلاس‌های درس و رواج تحقیق در مورد آن دسته از مسائل آموزشی است که معلمان در عمل با آن‌ها مواجه هستند. این تحقیق ابزاری است که

خصوصیتی که این نوع فعالیت تحقیقی را آسان می‌کند، این است که اقدام پژوهی در کلاس و مدرسه‌ی محل کار معلم انجام می‌شود و لزومی ندارد که وقت خاصی برای این کار اختصاص یابد. نکته‌ی مهم‌تر این است که سؤال تحقیق هم به راحتی از همان مشکلات آموزشی که معلم با آن‌ها مواجه است، استخراج می‌شود. این دو خصوصیت موجب می‌شود که معلم بتواند پیوسته در کار تحقیق فعال باشد. اما سؤال این است که چگونه این کار امکان‌پذیر است؟ اقدام پژوهی مرحله‌ی را در برمی‌گیرد که عبارت‌اند از:

● یافتن مشکلات و مسائلی که معلمان در امر آموزش با آن‌ها مواجه هستند؛

● جمع‌آوری داده‌هایی که به روشن شدن مسائل و مشکلات کمک می‌کنند.

● بررسی داده‌ها و تأمل در مورد مسائل و مشکلات؛

● تصمیم‌گیری در مورد نحوه‌ی برخورد با مشکلات.

به‌طور یقین این تصمیم بر محیط آموزشی مدرسه تأثیر می‌گذارد و شاید هم موجب شکل‌گیری سؤالات جدیدی شود. پس معلم به‌طور پیوسته درگیر یک سلسله سؤالات پژوهشی است و سعی دارد پاسخی برای آن‌ها پیدا کند. به طور کلی توجه به دستورالعمل‌های زیر می‌تواند روند اقدام پژوهی را تسهیل کند:

◀ **مشاهده:** از آن‌چه در کلاس شما در حال رخ دادن است، تصویری ذهنی رسم کنید و در مورد آن اطلاعات جمع‌آوری کنید. به ارزیابی رخداد پردازید و سعی کنید مسئله‌ی موردنظر را برای خود توصیف کنید. سپس سعی کنید تمامی افرادی را که به نوعی با شما ارتباط دارند، مشخص کنید (متخصصین، آزمودنی‌ها، مدیران و غیره).

◀ **اندیشیدن:** موقعیت را تفسیر و تجزیه و تحلیل کنید. درباره‌ی آن‌چه که آزمودنی‌ها انجام می‌دهند، تأمل کنید. نقاط قوت و ضعف را بررسی کنید.

◀ **وارد عمل شدن:** راه‌حل‌های مختلف را امتحان کنید. در مرحله‌ی اول کار شما به قضاوت در مورد ارزشمندی موضوع، سنجش مفید بودن و مناسب بودن آن و بررسی پیامدهای فعالیت‌هایتان محدود بود. اما در این مرحله سعی کنید راه‌حل‌های مناسب را انتخاب کنید [استرینگر، ۱۹۹۹ رجوع شود به اسمیت، ۲۰۰۷].

برای شروع تحقیق لازم است معلمان براساس کنجکاوی خود در مورد آموزش در کلاس‌های درس سؤال‌هایی را در نظر بگیرند. سپس به بررسی نظر خود در مورد آموزش

و یادگیری بپردازند و با استفاده از روش‌های گوناگون، از دانش‌آموزان خود اطلاعات جمع‌آوری کنند، اطلاعات و طرح تحقیق خود را با دیگر معلم - پژوهشگران در میان بگذارند، در مورد تحقیق خود مطلب بنویسند، یافته‌های خود را با دانش‌آموزان، هم‌فکران و دیگر اعضای گروه آموزشی در میان بگذارند و در مورد ارتباط نظریه، عمل، و تحقیق با همکاران گفت‌وگو کنند [کروکس، ۱۹۹۳]. به مثال زیر توجه کنید:

مشاهده: پس از معرفی لغات تازه‌ی درس، به خواندن متن کتاب درسی بپردازید. سپس از دانش‌آموزان بخواهید که متن را روخوانی کنند. آن‌گاه به سؤالات درک مطلب پاسخ دهید. به این فرایند دقت کنید. فکر می‌کنید آیا می‌توان کار دیگری هم انجام داد؟ به خود بگویید اگر روش مؤثرتری است، باید حتماً آن را به کار بگیرم.

اندیشیدن: میزان یادگیری شاگردان خود را بسنجید. به صورت آن‌ها نگاه کنید. آیا حدستان این است که از نحوه‌ی آموزش خود احساس رضایت می‌کنند؟ از خود پرسید آیا این روش بهترین روش است؟ تحقیقی در این مورد انجام دهید. با خود بگویید باید با همکاران دیگر این مسئله را در میان بگذارم و از دانش‌آموزان این کلاس و کلاس‌های دیگر نیز استفاده کنم.

وارد عمل شدن: کارهایی را که برای تحقیق خود می‌توانید انجام دهید، فهرست کنید: مطالعه پیرامون مسئله؛ مشورت با دیگران؛ جست‌وجوی اینترنتی؛ جست‌وجوی راه‌حل ابتکاری.

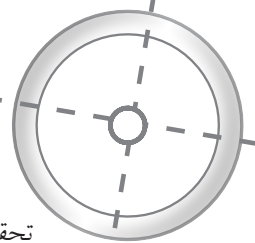
مک‌کی (۲۰۰۶) معتقد است، برای بسیاری از معلمان اقدام پژوهی روشی مفید و کاملاً انجام شدنی است که باعث می‌شود معلمان در مورد مسائل مربوط به کلاس‌های خود به پژوهش بپردازند. مک‌کی اضافه می‌کند در این نوع تحقیق معلمان با موضوعات واقعی و قابل لمس سروکار دارند و پس از انجام تحقیق می‌توانند مشکل آموزشی خود را حل کنند. این نوع تحقیق از نظر کمیس و مک‌تارگات (۱۹۸۸) دارای مشخصات زیر است:

● توسط معلمان در کلاس درس انجام می‌شود، نه توسط پژوهشگران بیرون از محیط کلاس؛

● فعالیتی مشارکتی است؛

● هدفش ایجاد تغییر است.

کمیس و مک‌تارگات معتقدند این تحقیق باید دارای روش

نکته‌ی قابل توجه این است که معلمان باید در همه‌ی کلاس‌های خود نقش معلم- پژوهشگر داشته باشند و تصمیمات خود را براساس داده‌ها و یافته‌های پژوهشی بگیرند. پیشنهاد می‌شود معلمان در ابتدای هر سال تحصیلی مسائل و مشکلات آموزشی را مشخص سازند و برای یافتن راه‌حل آن‌ها برنامه‌ریزی کنند و در این راه از همه‌ی منابع موجود انسانی (مثل همکاران، دانش‌آموزان و مدیر) کمک بگیرند.

انواع اقدام پژوهی

به‌طور کلی این نوع تحقیق می‌تواند به چهار شکل انجام پذیرد:

الف) ممکن است برخی معلمان تمایل داشته باشند به تنهایی و بدون مشارکت دیگران به مطالعه‌ی مسائل خاص کلاس خود بپردازند که در این صورت، تحقیق بر یک مسئله‌ی کلاسی خاص متمرکز می‌شود. امکان دارد معلم در جست‌وجوی راه‌حلی برای اداره‌ی کلاس، به‌دنبال راهبردهای آموزشی، یا علاقه‌مند به یافتن مطالب درسی یا کمک‌درسی باشد، یا بخواهد سطح یادگیری دانش‌آموزان را در کلاس بالا ببرد. اولین کاری که معلم می‌تواند انجام دهد جمع‌آوری داده‌هاست که این کار را می‌تواند به روش‌های متفاوتی انجام دهد. ازجمله می‌تواند با پرسش از دانش‌آموزان و استفاده از ایده‌های آن‌ها جست‌وجوی خود را آغاز کند. چون این تحقیق به‌تنهایی انجام می‌شود، نحوه‌ی اطلاع‌رسانی به سایر همکاران یکی از موضوعاتی است که باید مورد توجه قرار گیرد. برای مثال، به برخی از موضوعاتی که ممکن است معلمان با آن‌ها مواجه شوند، توجه کنید:

✓ توجه نکردن شاگردان به درس، انجام تکالیف کلاس‌های بعدی در ساعت درس زبان، خستگی، نداشتن حضور ذهن، ایجاد سر و صدا در کلاس و پیچ‌پیچ کردن

✓ انجام ندادن تکالیف کلاسی در منزل

✓ یاد نگرفتن لغات درس، نکات دستوری خاص و پیروی نکردن از الگوی درست تکیه در کلمات

✓ مشکل در خواندن و درک مطلب

✓ مشکل در نگارش

جملات ساده‌ی انگلیسی

تحقیق مشخص، سؤال تحقیق، جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها باشد. درحالی که به نظر نونان (۱۹۹۲)، معلم می‌تواند آن را بدون همکاری با دیگران، در کلاس خود و با هدف توصیف یک پدیده و نه تغییر آن انجام دهد. به‌عبارت دیگر، اقدام پژوهی را می‌توان به دو صورت تعریف کرد: از یک‌سو می‌توان آن را فعالیتی در نظر گرفت که بیشتر بر تأمل معلم بر آموزش و یادگیری استوار است تا انجام کاری که دارای روش‌شناسی تحقیقی دقیقی باشد، و از سوی دیگر می‌توان آن را نوعی پژوهش به‌حساب آورد که دارای روش‌شناسی مشخص، سؤال و فرضیه‌های تحقیق است و از روش خاصی در جمع‌آوری داده‌ها استفاده می‌کند. به‌طور کلی، برای درک بهتر جوهر و هدف اقدام پژوهی بهتر است طیفی را در نظر بگیریم که در انتها الیه هر سوی آن یکی از این دو تعریف قرار دارد که در این حالت پژوهش‌های بینابینی هم ممکن خواهد شد.

از نظر نونان (۱۹۹۲)، اگرچه یکی از مشخصه‌های بارز این نوع تحقیق مشارکتی بودن آن است، اما ممکن است بعضی از معلمان به خاطر مشکلات عملی و یا بنا به دلایل شخصی نخواهند این تحقیق را به‌صورت مشارکتی انجام دهند. او معتقد است نباید فکر کنیم چون کاری به‌صورت مشارکتی انجام نشده است یا نتوانسته است تغییری ایجاد کند، پس کم‌ارزش است و یا اقدام پژوهی نیست. این تحقیق در صورتی که دارای سؤال تحقیق، داده‌ها و تفسیر آن‌ها باشد و توسط معلمی انجام شود که در مورد موقعیت و حیطه‌ی کلاسی خود تحقیق می‌کند، می‌تواند محدود به یک کلاس درس یا گروهی از دانش‌آموزان یا حتی یک دانش‌آموز باشد و برای پیشبرد آموزش و یادگیری بسیار مؤثر هم واقع شود. معلمان

که چنین تحقیقی را انجام می‌دهند، معلمان اندیشمندی هستند که می‌توانند به پیشرفت آموزش کمک کنند [سوتر، ۲۰۰۶].

به مثال زیر برای این نوع تحقیق توجه کنید:

جدول ۱. اقدام پژوهی فردی

مسئله‌ی آموزشی	معلمی متوجه می‌شود که دانش‌آموزان در یادگیری واژگان ضعیف هستند.
سؤال	با چه روشی می‌توان یادگیری لغت را برای دانش‌آموزان آسان‌تر کرد؟
جمع‌آوری داده‌ها	در مورد موضوع یادگیری واژگان در اینترنت جست‌وجو می‌کند. با شاگردان ضعیف و قوی و متوسط کلاس به‌طور جداگانه صحبت می‌کند و نظر آن‌ها را جویا می‌شود. از آن‌ها می‌خواهد راهبردها را برای یادگیری واژگان توضیح دهند.
تأمل در مورد موضوع و تصمیم‌گیری	در یکی از کلاس‌های درس خود، به جای ترجمه‌ی لغات به فارسی، از شاگردان می‌خواهد به‌عنوان تکلیف منزل لغات جدید را در فرهنگ لغت یک زبانه پیدا کنند و جمله‌ی مربوط به آن لغت را در دفتر خود بنویسند.
نتیجه‌گیری	نمرات دانش‌آموزان را قبل و بعد از تغییر روش با هم مقایسه می‌کند.

ب) نوع دوم این نوع پژوهش، می‌تواند به‌صورت مشارکتی انجام شود و شامل دو یا چند معلم باشد که به موضوع خاصی علاقه‌مند هستند. این موضوع خاص می‌تواند به یک کلاس محدود باشد یا شامل چندین کلاس شود. ممکن است معلمان در انجام تحقیق خود حتی از متخصصین آموزش زبان نیز کمک بگیرند. این موضوع ممکن است حتی مورد توجه مراکز علمی و پژوهشگران نیز قرار بگیرد.

جدول ۲. تحقیق اقدام پژوهی مشارکتی

طرح مسئله	معلمی متوجه می‌شود، دانش‌آموزان کلاسش در یادگیری واژگان ضعیف هستند و موضوع را با سایر همکاران مطرح می‌کند. موضوع به مشکلی مشترک بین همکاران در مدرسه تبدیل می‌شود و هریک از همکاران در مورد تجربه و روش خود صحبت می‌کند.
سؤال	با چه روشی می‌توان یادگیری لغت را برای دانش‌آموزان آسان‌تر کرد؟
جمع‌آوری داده‌ها	در مورد موضوع یادگیری واژگان با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنند و برای یافتن راهبردهای متفاوت یادگیری واژگان، تقسیم مسئولیت انجام می‌گیرد: جست‌وجو در اینترنت برای یافتن مقالات؛ مرور کتاب‌های آموزش زبان در دست‌رس؛ مشورت با همکاران در دیگر مدارس و متخصصین آموزش زبان. با همکاری یکدیگر برای نظرخواهی از دانش‌آموزان پرسش‌نامه تهیه می‌کنند. از قوی‌ترین شاگردان در کلاس‌ها در مورد راهبردی که برای یادگیری لغات استفاده می‌کنند، اطلاعات گرد می‌آورند. در صورت لزوم، کلاس‌هایی را که معلمان آن‌ها اجازه بدهند، مورد مشاهده قرار می‌دهند.

تشکیل جلسه	یافته‌ها را جمع‌بندی می‌کنند، برای روش‌های متفاوت آموزش واژگان پیشنهاد می‌دهند، در مورد راهبردهای آموزشی گوناگون گفت‌وگو می‌کنند. در مجموع سه روش برای تدریس می‌توانند انتخاب کنند: مترادف و متضاد، کلمات کلیدی، دسته‌بندی کلمات.
تجربه‌ی آزمایشی	هریک از معلمان با هماهنگی سایرین روشی را انتخاب می‌کند و در آموزش لغات از آن بهره می‌گیرد. در مورد روش تدریس هماهنگی‌های لازم بین معلمان انجام می‌شود.
تشکیل جلسه	پس از چند هفته تدریس، هر معلم برداشت‌ها و مشاهدات خود را با دیگران درمیان می‌گذارد. حاضرین برای ۱۵-۱۰ دقیقه در مورد مشاهدات همکاران به گفت‌وگو و تأمل می‌پردازند.
تصمیم‌گیری	آزمون واژگان یکسانی بین همه‌ی دانش‌آموزان برگزار می‌شود. در صورت دست‌رسی به ابزار آماری، می‌توان میانگین کلاس‌ها را مقایسه کرد و در غیر این صورت، با محاسبه‌ی ساده، معدل هر کلاس را به‌دست آورد. می‌توان دوباره به نظرخواهی از دانش‌آموزان به تفکیک قوی، متوسط و ضعیف پرداخت. هم‌چنین می‌توان با توجه به نظرات معلمان بهترین روش را برگزید.

ج) نوع سوم اقدام پژوهی می‌تواند پژوهش در سطح مدرسه باشد. مثلاً ممکن است بخواهیم در مدرسه موضوع مشارکت نکردن والدین در فعالیت‌های آموزشی دانش‌آموزان را بررسی کنیم و با استفاده از راهکاری منطقی، والدین را به مشارکت بیشتر در امور آموزشی فرزندانشان تشویق کنیم. بنابراین، گروه‌های متفاوت آموزشی در مدرسه با کمک یکدیگر روی موضوع کار می‌کنند، به تشویق جمع‌آوری و دسته‌بندی داده‌ها می‌پردازند و برای حل موضوع به برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری دست می‌زنند. مثال دیگر، بررسی لزوم برگزاری کلاس‌های جبرانی در مدرسه می‌تواند باشد. برای این کار، گروه‌های آموزشی با هماهنگی یکدیگر، آزمونی از همه‌ی مواد درسی دانش‌آموزان می‌گیرند، نمرات دانش‌آموزان را بررسی می‌کنند و در مورد برگزاری کلاس‌های جبرانی و موادی که باید تدریس شوند، تصمیم‌گیری می‌کنند.

د) نوع چهارم تحقیق در سطح منطقه است که از انواع قبلی کمی پیچیده‌تر است و به منابع بیشتری نیاز دارد و ممکن است شامل تعدادی از مدارس منطقه شود. معلمان می‌توانند مسئله‌ای را در چند مدرسه بررسی کنند و یافته‌های خود را با یکدیگر درمیان بگذارند. در این نوع تحقیق باید از تمام آزمودنی‌ها اطلاعات جمع‌آوری شود و تمامی معلمان زبان در انجام وظایف محوله بکوشند و احساس مسئولیت کنند. برای مثال، می‌توان در مورد علل افت تحصیلی دانش‌آموزان

در نتیجه باعث به وجود آمدن روش‌های نوین آموزشی و تغییر روش‌های مرسوم غیرکارآمد شوند. شرط شروع این فعالیت کنار گذاشتن بدبینی و ترس از انجام تحقیق است؛ اگرچه ممکن است این کار ابتدا کمی دشوار، غیرعملی و وقت‌گیر به نظر آید.

منابع

- Best, J. W. & Kahn, J. V. (2003). *Research in Education*. N. J.: Prentice Hall.
- Brown, J. D. & Rodgers, T. S. (2002). *Doing Second Language Research*. Oxford: Oxford University Press.
- Crookes, G. (1993). Action Research for Second Language teachers-going Beyond Research. *Applied Linguistics*, 14(2), 130-144.
- De Zeeuw, G. (2003). Helping Others: Projects or Research? *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 13, 496-503.
- Ferrance, E. (2000). *Action Research*. Providence, RI: Brown University. Northeast and Islands Regional Educational Laboratory.
- Kemmis, S., & Mc Taggart (Eds.) 1988. *The Action Research Planner* (3rd ed.). Australia: Deakin University Press.
- McKay, S. L. (2006). *Researching Second Language Classrooms*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Nolen, A. L., & Vander Putten, J. (2007). Action Research in Education: Addressing Gaps in Ethical Principles and Practices. *Educational Researcher*, 36(7) pp. 401-407.
- Nunan, D. (1992). *Research Methods in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, M. K. (2007) Action Research. *The Encyclopedia of Informal Education*, Retrieved Dec. 10, 2009 from www.infed.org/research/b-actres.htm.
- Suter, W. N. (2006). *Introduction to Educational Research: A Critical Thinking Approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Haley, M. H., Midgely, A., Ortiz, J., Romano, T., Ashworth, L., & Seewald, A. (2005). Teacher Action Research in Foreign Language Classrooms: Four Teachers Tell Their Stories. *Current Issues in Education* 8(12). Retrieved Dec. 10, 2009 from: <http://cie.ed.asu.edu/volume8/number12/>
- Farhady, H. (1999). *Research Methods in Applied Linguistics*.

منطقه در یک دوره‌ی تحصیلی و یا نگرش دانش‌آموزان به موضوعی را مورد بررسی قرار داد.

در حین انجام تحقیق باید به نکات زیر توجه کنیم:

- زمان را مدیریت کنیم و در عین استفاده‌ی مناسب از زمان، در زمان کوتاه انتظار کارهای بزرگ را نداشته باشیم.
- در طول تحقیق در مورد پیشرفت کار با همکاران مشورت کنیم.

- از تجربیات خود و دیگران استفاده کنیم.

- در صورت نیاز از افرادی خارج از محیط کار مانند متخصصان آموزش زبان و تعلیم و تربیت کمک بگیریم.

- نکات مثبت و منفی کار را یادداشت کنیم و با استفاده از خبرنامه، روزنامه‌ی دیواری یا آگهی به اطلاع معلمان دروس دیگر برسانیم.

نکات مثبت اقدام‌پژوهی

اقدام‌پژوهی دارای نکات مثبت متعددی است که به بعضی از آن‌ها در زیر اشاره می‌کنیم:

همکاری و تشریک‌مساعی با همکاران: فعالیت گروهی موجب نزدیک‌تر شدن همکاران به یکدیگر می‌شود و روحیه‌ی جمعی را بالا می‌برد. درمیان گذاشتن مشکلات کمک می‌کند تا برای مشکل مشترک راه‌حل مشترک بیابیم. **آسان‌تر شدن تدریس:** با یافتن تکنیک‌های جدید آموزشی، یادگیری برای دانش‌آموزان آسان می‌شود و همین کار امر تدریس را آسان‌تر می‌کند.

حل مشکلات درسی دانش‌آموزان: یافتن راه‌حل‌های جدید، مشکلات درسی دانش‌آموزان را حل می‌کند و انگیزه‌ی آن‌ها را برای یادگیری بالا می‌برد.

افزایش دانش و آگاهی در مورد برنامه‌ی درسی، آموزش و یادگیری: مطالعه، بحث و تبادل‌نظر و اندیشیدن در مورد برنامه‌های درسی موجب بالا رفتن آگاهی‌های معلم-پژوهشگران می‌شود.

این نوع تحقیق به اندازه‌ی سایر روش‌های تحقیق اهمیت دارد. می‌تواند نیازهای آموزشی معلمان را برطرف کند و به آنان یاری رساند تا در مورد تدریس خود و یادگیری دانش‌آموزان عمیقاً فکر کنند. باید توجه داشت این کار در آموزش و پرورش ضرورت دارد. این نوع فعالیت پژوهشی می‌تواند معلمان را تشویق کند تا به انواع دیگر تحقیق نیز بپردازند، قوانین پذیرفته‌شده‌ی کلاسی را که بین همکاران به‌درست یا غلط رایج است، مورد سؤال قرار دهند و